

JUSTITIEMINISTERIET**Promemoria**

26.6.2026

Konsultativ tjänsteman
Kristel Englund

REPUBLIKENS PRESIDENTS FÖRORDNING OM SKÖTSELN PÅ ÅLAND AV VISSA UPPGIFTER ENLIGT LAGEN OM FÖRHINDRANDE AV PENNINGSTVÄTT OCH AV FINANSIERING AV TERRORISM**1 Systemet med överenskommelseförordningar**

Bestämmelser om behörighetsfördelningen mellan riket och landskapet Åland finns i självstyrelselagen för Åland (1144/1991), nedan *självstyrelselagen*. Lagen utgår från principen att behörigheten i förvaltningsärenden följer lagstiftningsbehörigheten. Kostnadsansvaret följer förvaltningsansvaret, om inte något annat föreskrivs.

I 32 § i självstyrelselagen föreskrivs om ett system enligt vilket uppgifter som hör till riksförvaltningen för viss tid eller tills vidare kan överföras på en landskapsmyndighet. På motsvarande sätt kan uppgifter som hör till landskapsförvaltningen överföras på en riksmyndighet. Överföringen sker genom förordning och med samtycke av Ålands landskapsregering. En överenskommelseförordning kan sägas upp ensidigt.

Enligt 32 § 3 mom. i självstyrelselagen utfärdas överenskommelseförordningar av republikens president. Utlåtande om ett förslag till överenskommelseförordning ska alltid begäras av Ålandsdelegationen.

2 Lagstiftningsbehörighet

Enligt 18 § 1, 2, 6, 22 och 26 punkten i självstyrelselagen har Åland helt eller huvudsakligen rätt att lagstifta om sådant som rör landskapets myndigheter, landskapets tjänstemän, allmän ordning och säkerhet, näringsverksamhet med i självstyrelselagen angivna undantag samt utsättande och utdömmande av vite samt användning av andra tvångsmedel inom rättsområden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet.

Därtill hör till rikets lagstiftningsbehörighet enligt 27 § 1, 3, 8, 9, 11, 23 och 24 punkten i självstyrelselagen avvikelser från grundlagen, statsmyndigheternas organisation och verksamhet, bolag och andra privaträttsliga sammanslutningar, hela riket gällande allmänna villkor för utlänningar och utländska sammanslutningars rätt att äga och besitta fast egendom och aktier samt att idka näring, försäkringsavtal, rättskipning samt administrativa ingrepp i den personliga friheten.

Självstyrelsesystemet bygger på att Åland sköter de förvaltningsuppgifter som hör till dess lagstiftningsbehörighet. Denna huvudregel anges i 23 § i självstyrelselagen, enligt vilken Åland har förvaltningsbehörighet i angelägenheter som hör till Ålands lagstiftningsbehörighet. Av bestämmelserna följer att de uppgifter som med stöd av rikets lagstiftning om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism ankommer på riksmyndigheterna, på Åland ska skötas av behöriga riksmyndigheter, om inte uppgifterna i fråga genom överenskommelseförordning överförs på landskapsregeringen eller någon annan myndighet som anges i landskapslag. Detta beror på att lagstiftningen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism hör till rikets lagstiftningsbehörighet. Det är Ålandsdelegationen som i utlåtande nr. 15/16, 13.7.2016,

diarienummer D 10 16 05 2, ansett att åtgärder för att motverka penningtvätt och finansiering av terrorism utgör riksbehörighet.

3 Nuläge och behovet av en förordning

I enlighet med systemet ovan har republikens presidents förordning om skötseln på Åland av vissa uppgifter enligt lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (478/2024) utfärdats.

Genom den nuvarande förordningen överfördes enligt dess 1 § 1 mom. tillsynsbehörigheten på Åland enligt 7 kap. i lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (444/2017), nedan *lagen om penningtvätt*, från Polisstyrelsen till Ålands landskapsregering. Tillsynsbehörigheten gäller penningspelssammanslutningar som avses i Ålands landskapslagstiftning samt näringsidkare och sammanslutningar som förmedlar deltagaravgifter och deltagaranmälningar för penningspel som tillhandahålls av dessa penningspelssammanslutningar.

Genom den nuvarande förordningen överfördes också enligt dess 1 § 2 mom. från regionförvaltningsverket till Ålands landskapsregering tillsynsbehörigheten på Åland enligt 7 kap. i lagen om penningtvätt när det gäller sådana fastighetsförmedlingsrörelser och rörelser för förmedling av hyreslägenheter och hyreslokaler som avses i Ålands landskapslagstiftning.

Enligt 2 § i förordningen ska Ålands landskapsregering och riksmyndigheterna aktivt samarbeta i de ärenden som avses i 1 § med iakttagande av vad som föreskrivs i 9 kap. 3 § i lagen om penningtvätt. Ett aktivt samarbete mellan Ålands landskapsregering och riksmyndigheterna i ärenden som gäller lagen om penningtvätt omfattar det informationsutbyte och samarbete som behövs för att förhindra och avslöja penningtvätt och finansiering av terrorism.

Enligt 36 § 1 mom. i självstyrelselagen är landskapet enspråkigt svenskt och ämbetsspråket i Ålands landskapsregering är svenska. Enligt 38 § i självstyrelselagen är statens myndigheter skyldiga att kommunicera med Ålands landskapsregering på svenska. Detta gäller också samarbetet mellan statens myndigheter och Ålands landskapsregering i ärenden som gäller penningtvätt, särskilt med tanke på landskapsregeringens tillsynsuppgift.

Lagstiftningen om reformen av statens regionförvaltning trädde i kraft den 1 januari 2026 (regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om en reform av statens regionförvaltning, RP 13/2025 rd). Sex regionförvaltningsverk lades ned och deras uppgifter överfördes i huvudsak till det nya riksomfattande Tillstånds- och tillsynsverket (lagen om Tillstånds- och tillsynsverket, 530/2025).

Genom en ändring av lagen om penningtvätt (184/2026) bestämdes att Tillstånds- och tillsynsverket från och med den 2 april 2026 även ska få tillsynsbehörighet enligt 7 kap. i lagen om penningtvätt när det gäller sådana fastighetsförmedlingsrörelser och rörelser för förmedling av hyreslägenheter och hyreslokaler som avses i Ålands landskapslagstiftning. Ändringsförslaget behandlades i riksdagen inom ramen för regeringens proposition RP 177/2025 rd (EkUB 2/2026 rd). Tidigare hade Regionförvaltningsverket i Södra Finland motsvarande tillsynsuppgift med stöd av den då gällande bestämmelsen i lagen om penningtvätt. Detta gällde fram till den 30 juni 2023, då bestämmelsen oavsiktligt ändrades genom lag 187/2023 som trädde i kraft den 1 juli 2023.

Mot bakgrund av dessa förändringar behöver överenskommelseförordningen justeras så att den beaktar uppdateringen av tillsynsuppgiften samt den ändrade ansvariga riksmyndigheten.

I och med rikets lagstiftningsreform som gäller penningspelssystemet (RP 16/2025 rd) blir Tillstånds- och tillsynsverket behörig tillstånds- och tillsynsmyndighet för penningspelsverksamheten när den nya penningspelslagen (10/2026) i huvudsak träder i kraft den 1 juli 2027. Också Polisstyrelsens tillsynsbehörighet enligt lagen om penningtvätt när det gäller penningspelssammanslutningar som avses i Ålands landskapslagstiftning samt näringsidkare och sammanslutningar som förmedlar deltagaravgifter och deltagaranmälningar för penningspel som tillhandahålls av dessa penningspelssammanslutningar (*ombud*) upphör den 30 juni 2027. I och med den ändring som görs i 7 kap. 1 § (13/2026) i lagen om penningtvätt är Tillstånds- och tillsynsverket tillsynsmyndighet för dessa från och med den 1 juli 2027.

Ovannämnda reformer av statens regionförvaltning och av penningspelssystemet innebär att det för skötseln av vissa uppgifter i anslutning till lagen om penningtvätt behövs en ny överenskommelseförordning, genom vilken den ovannämnda nuvarande överenskommelseförordningen upphävs och ersätts. I den nya förordningen ska Tillstånds- och tillsynsverkets tillsynsbehörighet beaktas när det gäller sådana fastighetsförmedlingsrörelser och rörelser för förmedling av hyreslägenheter och hyreslokaler som avses i Ålands landskapslagstiftning samt när det gäller penningspelssammanslutningar samt näringsidkare och sammanslutningar som förmedlar deltagaravgifter eller deltagaranmälningar för penningspel som tillhandahålls av dessa penningspelssammanslutningar.

4 Det huvudsakliga innehållet i förslaget till förordning

Till sitt innehåll skiljer sig den nya förordningen inte så mycket från den nuvarande förordningen. Till följd av ändringarna i samband med ovannämnda reform av statens regionförvaltning ska dock hänvisningarna till regionförvaltningsverket strykas i förordningen. Genom förordningen överförs tillsynsbehörigheten i landskapet Åland från Tillstånds- och tillsynsverket till Ålands landskapsregering i fråga om de uppgifter som nämns i förordningen.

Polisstyrelsen övervakar enligt lagen om penningtvätt penningspelssammanslutningarna tills ändringarna i lagstiftningen om penningspelssystemet och överföringen av uppgifterna till Tillstånds- och tillsynsverket träder i kraft den 1 juli 2027. Genom förordningen överförs de uppgifter som gäller i Ålands landskapslagstiftning avsedda penningspelssammanslutningar och deras ombud från Polisstyrelsen och den 1 juli 2027 från Tillstånds- och tillsynsverket till Ålands landskapsregering.

5 Beredningen av förslaget

Ålands landskapsregering lämnade den 5 september 2024 ett utlåtande till riksdagen om förslaget till lagstiftning om reformen av statens regionförvaltning. Enligt utlåtandet förutsätter inrättandet av det nya Tillstånds- och tillsynsverket att republikens presidents förordning om skötseln på Åland av vissa uppgifter enligt lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism ändras.

Förslaget till förordning har beretts som tjänsteuppdrag vid finansministeriet och justitieministeriet. Utkastet till överenskommelseförordning har varit på remiss. Utlåtande lämnades av inrikesministeriet och finansministeriet.

Ålands landskapsregering har den 1 april 2026 gett sitt samtycke till att den föreslagna förordningen utfärdas.

Ålandsdelegationen ser i sitt utlåtande inga hinder för att förordningen träder i kraft.

Förslaget till förordning har granskats vid justitieministeriets laggranskningsenhet.

6 Ekonomiska konsekvenser

Kostnaderna för de förvaltningsuppgifter som genom förordningen överförts på Ålands landskapsregering betalas enligt förordningens 4 § av riket. Inrikesministeriet, finansministeriet och Ålands landskapsregering avtalar om hur kostnaderna ska ersättas.

När den ursprungliga förordningen bereddes 2018 kom parterna överens om att Åland skulle ersättas för förvaltningskostnader motsvarande ett årsverke. Ersättningen till Ålands landskapsregering utgör ersättning för lönekostnader samt hyra för arbetsutrymmen, sammanlagt 74 000 euro (nivån 2023). Beloppet justeras vid behov så att det motsvarar de faktiska kostnaderna. Ålands landskapsregering ska lämna en redogörelse för de faktiska kostnaderna och för hur penningtvätt och finansiering av terrorism effektivt har bekämpats på Åland. Ändringarna i den föreslagna förordningen påverkar inte landskapsregeringens tillsynskostnader, och därför förblir de nuvarande kostnadsarrangemangen i kraft.

Förslaget till förordning medför inga nya kostnader för staten.

7 Ikraftträdande

Förordningen föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter den aktuella ändringen av 7 kap. 1 § i lagen om penningtvätt när det gäller tillsynen över fastighetsförmedlingsrörelser på Åland. Förordningen föreslås träda i kraft den 1 juli 2026. Samtidigt upphävs den nuvarande förordningen om skötseln på Åland av vissa uppgifter enligt lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (478/2024).

8 Uppföljning

En totalreform av lagstiftningen om penningtvätt är under beredning ([projekt VM053:00/2024](#)). Vid reformen kommer det att stiftas en ny lag om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism, vilken kommer att upphäva den gällande lagen (444/2017). I samband med reformen kommer sannolikt också överenskommelseförordningen att uppdateras 2026 i fråga om hänvisningarna till lagstiftningen. I det sammanhanget behöver sannolikt överenskommelseförordningen uppdateras också i fråga om definitionen av fastighetsmäklare som omfattas av tillämpningsområdet för EU:s penningtvättsförordning (EU) 2024/1624¹. Enligt artikel 3 i EU:s penningtvättsförordning ska tillämpningsområdet för bestämmelserna om penningtvätt i fortsättningen omfatta inte bara fastighetsmäklare utan också andra yrkesverksamma i fastighetsbranschen när de agerar som mellanhänder vid fastighetstransaktioner.

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism.